

Účastenství

Pomoc z hlediska subjektivní stránky předpokládá, že pomocník ví o úmyslu pachatele trestného činu a sám úmyslně jedná (ve formě usnadnění nebo umožnění jednání pachatele) tak, aby byl uskutečněn jemu známý úmysl pachatele. Protože pomoc k trestnému činu je vždy podmíněna úmyslem směřujícím k takové účasti na konkrétním úmyslném trestném činu, musí být čin pomocníka charakterizován konkrétními skutkovými okolnostmi, nikoliv jen znaky skutkové podstaty. Tyto úvahy je přitom nutné vždy utvářet na základě výsledků dokazování, z nichž musí logicky vyplynout, a je možné je dovozovat i nepřímou z okolností objektivní povahy na základě zásad logického myšlení, a přitom usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem. Způsob, jak bude pomoc realizována, nemusí být dán výslovnou dohodou hlavního pachatele a účastníka, a není pro to, aby čin byl posouzen jako pomoc ve formě účastenství nezbytné výslovné a konkrétní slovní ujednání o tom, za jakých okolností se bude realizovat pomoc účastníka na trestném jednání hlavního pachatele. Potřebné je, aby z dokazování vyplynulo, jakou skutečnou roli při páčání činu hlavního pachatele pomocník sehrál a jak svými konkrétními skutky napomohl k tomu, že zamýšlený a uskutečněný čin byl hlavním pachatelem fakticky realizován, a jak k tomu fakticky přispěla role pomocníka.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1015/2013, ze dne 24.10.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného J. H., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 7 To 118/2013, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 9 T 133/2011, tak, že podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného J. H. odmítá.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. 9 T 133/2011, byl obviněný J. H. uznán vinným účastenstvím ve formě pomoci k přečinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, § 175 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že dne 11. 1. 2011 v době kolem 19.05 hodin v P., R., v trafice T. S., zatímco hlídal po celou dobu v přední části trafiky u dveří, obviněný J. G., nutil prodavače-poškozeného M. Z., k podepsání antidatované pracovní smlouvy a dohody o hmotné odpovědnosti tím, že poškozeného chytl za krk a vyhrožoval mu, že bude zle, pokud to nepodepíše, přičemž využil rozrušení poškozeného v důsledku bezprostředně předcházejícího fyzického napadení poškozeného neznámým útočником, a hrozil mu, že v útoku neznámého útočníka bude pokračováno přivoláním posil, a poškozený v důsledku strachu a obav o své zdraví předložené listiny podepsal.

Za toto účastenství na přečinu byl obviněný J. H. odsouzen podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 84 tr. zákoníku za podmínek podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Rovněž bylo rozhodnuto o vině a trestu obviněného J. G. a o náhradě škody.

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 7 To 118/2013, z podnětu odvolání obviněných J. G. a J. H. podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. uvedený rozsudek soudu prvního stupně zrušil pouze ve výrocích o způsobu výkonu trestu odnětí svobody u obou obviněných a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že při nezměněných výrocích o vině a

trestech odnětí svobody u obou obviněných podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložil u obviněného J. G. na zkušební dobu v trvání dvou let a u obviněného J. H. na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Jinak ponechal rozsudek soudu prvního stupně nezměněn. Odvolání státní zástupkyně podané v neprospěch obviněných jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal dovolání prostřednictvím obhájce JUDr. J.L. obviněný J. H. z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť se neztotožnil s právním posouzením věci. Odvolacímu soudu vytkl, že přehlédl výsledky dokazování provedené soudem prvního stupně a téměř bez výhrad přijal způsob, jímž nalézací soud důkazy hodnotil, a nezabýval se výhradami obviněného, že se nemohl na uvedeném činu podílet jako účastník. Především považoval za nesprávné, že soudy o jeho vině rozhodly výlučně na základě tvrzení poškozeného, jehož výpovědi učiněné v průběhu trestního řízení se vyznačují značnými rozpory a též poukázal na události předcházející vlastnímu činu, především na ztrátu peněz z trezoru v trafice, za niž odpovídal pouze poškozený, a na útok na poškozeného provedený neznámou osobou bezprostředně před činem. S ohledem na to, že výsledky provedeného dokazování nebyla prokázána dohoda mezi ním a hlavním pachatelem ani to, že šlo o plánované jednání, shledal účastenství, které mu je kladeno za vinu, za nesprávné právní posouzení, neboť on sám se žádného vydírání nedopustil. Z výpovědi poškozeného i svědka obviněný dovodil, že byl na místě samém zcela nečinný, do skutkového děje nijak nezasahoval a mohl být pouze pozorovatelem. Podle výpovědi poškozeného, tento ani netušil, kde se obviněný J. H. při příchodu neznámého útočnicka v trafice nacházel. Na základě těchto skutkových okolností nemohly soudy v jeho činu shledat účastenství ve formě pomoci, a pokud takto rozhodly a vzaly za prokázané, že na místě činu hlídal, jde jen o domněnky soudů o tom, že jeho přítomnost nebyla náhodná. Takový závěr obviněný označil za účelový a nemající oporu v provedeném dokazování. Protože byl po celou dobu pasivní a ve smyslu trestněprávním nekonal, nelze jen z toho, že nepřivolal policii či nezasáhl do skutkového děje, dovodit jeho trestní odpovědnost za pomoc k trestnému činu vydírání, a to tím spíše, že za celou dobu trestního řízení nebyl spolehlivě zjištěn ani jeho podíl na stíhaném jednání.

Na základě těchto výhrad obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 7 To 118/2013, a přikázal mu, aby věc znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, jenž konstatoval, že důvody uvedené obviněným zjevně nenaplnují žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., a neshledal ani extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními soudu ve smyslu judikatury Ústavního soudu. Pro úplnost připomenul, že oba soudy věnovaly objasnění věci náležitou péči, o čemž svědčí i to, že odvolací soud první odsuzující rozsudek zrušil a spokojil se teprve s rozsudkem druhým, který byl nalézacím soudem vyneseno po doplnění dokazování, které bylo obsáhlé a pečlivé, a vyvrcholilo v logické odůvodnění hodnocení důkazů nalézacím soudem na stranách 14 až 18 jeho rozsudku. Výsledkem provedeného dokazování bylo zjištěno, že dovolatel byl na místě činu, kde „hlídal, prodejnu uzamkl a gestem poslal pryč náhodného svědka V. H.“. Skutkový závěr tak podle státního zástupce není opřen o pouhé domněnky ani nevykazuje žádný prvek svévole, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. a), h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Následně proto zkoumal, zda lze dovolání podřadit pod označený dovolací důvod a zda je opodstatněné.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na jehož podkladě obviněný dovolání uplatnil, lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Ve vztahu ke zjištěnému skutku je tak možné jeho prostřednictvím

vytýkat výlučně vady právní, a proto s poukazem na nesprávná skutková zjištění nebo na nesouhlas s hodnocením důkazů nelze dovozovat jeho naplnění. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedení dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotně právních ustanovení. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je skutkový stav zjištěný soudy prvního nebo druhého stupně, a proto Nejvyšší soud skutkové zjištění soudu prvního stupně nemůže změnit, a to jak na základě případného doplňování dokazování, tak ani v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02, II. ÚS 760/02, III. ÚS 282/03, IV. ÚS 449/03).

Z obsahu podaného dovolání je zřejmé, že obviněný v části, v níž uvedl, že soudy nesprávně posuzovaly výpověď poškozeného a svědka V. H., nenamítal žádné konkrétní nedostatky týkající se vadnosti použité právní kvalifikace, ale vytýkal výhradně hodnocení důkazů. Vzhledem k tomu, že nenaplnil žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., ve vztahu k těmto námitkám neexistuje ani zákonná povinnost Nejvyššího soudu dovolání přezkoumat (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 651/02, ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. III. ÚS 78/05 aj.). Jelikož jde o argumenty, které nelze podřadit nejen pod uvedený důvod dovolání, ale ani pod žádný jiný z dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř., Nejvyšší soud jejich důvodnost nepřezkoumával.

Nejvyšší soud považuje z hlediska možnosti přezkumu v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za relevantní námitky, které se vztahují k nesprávnosti právního vymezení účastenství ve formě pomoci na přečin vydírání podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, § 175 odst. 1 tr. zákoníku, neboť se svým obsahem vztahují k problematice účastenství ve formě pomoci jako právní kategorii, od níž se odvíjí i právní posouzení činu obviněného.

Pomoc podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku spočívá v tom, že pomocník úmyslně umožnil nebo usnadnil jinému spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu, hlídáním při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu, jestliže došlo alespoň k pokusu trestného činu. Přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku spáchá ten, kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opomenul nebo trpěl.

Podstata účastenství vychází ze zásady akcesority účastenství, tj. závislosti trestní odpovědnosti účastníka na trestní odpovědnosti hlavního pachatele, tj., že organizátorství, návod a pomoc jsou trestné podle § 24 odst. 1, 2 tr. zákoníku jenom tehdy, jestliže se hlavní pachatel o trestný čin alespoň pokusil. Přitom čin, na němž se účastník podílí, musí splňovat všechny pojmové náležitosti úmyslného trestného činu nebo jeho pokusu (srov. rozhodnutí č. 1/1973, č. 58/1973 a č. [39/1983](#) Sb. rozh. tr.). Trestná činnost účastníka bezprostředně přispívá k tomu, aby došlo k naplnění znaků konkrétní skutkové podstaty trestného činu, přestože účastník sám tyto znaky nenaplní.

Pomoc z hlediska subjektivní stránky předpokládá, že pomocník ví o úmyslu pachatele trestného činu a sám úmyslně jedná (ve formě usnadnění nebo umožnění jednání pachatele) tak, aby byl uskutečněn jemu známý úmysl pachatele. Protože pomoc k trestnému činu je vždy podmíněna úmyslem směřujícím k takové účasti na konkrétním úmyslném trestném činu, musí být čin pomocníka

charakterizován konkrétními skutkovými okolnostmi, nikoliv jen znaky skutkové podstaty (viz rozhodnutí č. [51/2006](#) Sb. rozh. tr.). Tyto úvahy je přitom nutné vždy utvářet na základě výsledků dokazování, z nichž musí logicky vyplynout, a je možné je dovozovat i nepřímou z okolností objektivní povahy na základě zásad logického myšlení, a přitom usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem (k tomu srov. příměř. rozhodnutí č. [62/1973](#) a č. [41/1976](#) Sb. rozh. tr.). Způsob, jak bude pomoc realizována, nemusí být dán výslovnou dohodou hlavního pachatele a účastníka, a není pro to, aby čin byl posouzen jako pomoc ve formě účastenství nezbytné výslovné a konkrétní slovní ujednání o tom, za jakých okolností se bude realizovat pomoc účastníka na trestném jednání hlavního pachatele. Potřebné je, aby z dokazování vyplynulo, jakou skutečnou roli při páchaní činu hlavního pachatele pomocník sehrál a jak svými konkrétními skutky napomohl k tomu, že zamýšlený a uskutečněný čin byl hlavním pachatelem fakticky realizován, a jak k tomu fakticky přispěla role pomocníka (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 1996, sp. zn. Tz 187/1996, uveřejněný v Soudních rozhledech, roč. 1997, č. 1, s. 17 – 21).

V projednávané věci výslovná dohoda mezi obviněným J. H. a obviněným J. G. zjištěna nebyla, avšak soudy měly dostatek podkladů pro závěr, který vyjádřily i ve skutkových zjištěních o tom, že obviněný J. H. na místě samém „hlídal“. Takový závěr je skutkovým závěrem shrnujícím poznatky, které vyplynuly z provedení dokazování, podle jehož výsledku především soud prvního stupně objasnil roli obviněného J. H. v prodejně trafiky T. S., jejímž majitelem byl obviněný J. G., a zaměstnancem a prodávacem byl poškozený M. Z., v průběhu jehož služby mělo dojít ke ztrátě peněz. Je nutné předeslat, že z výsledků provedení dokazování vyplynulo i to, že poškozený byl v prodejně zaměstnán krátkou dobu a v době, kdy k údajné ztrátě peněz mělo dojít, neměl sepsanou dohodu o hmotné odpovědnosti. V zájmu obviněného J. G. proto bylo, aby předmětná dohoda byla sepsána tak, aby dopadala i na dobu, kdy došlo za služby poškozeného ke ztrátě finančních prostředků. Obviněný J. G. přinesl poškozenému M. Z. k podpisu pracovní smlouvu. Poškozený okamžitý podpis odmítal s tím, že si smlouvu chce vzít s sebou domů k nastudování, avšak obviněný J. G. trval na tom, aby ji podepsal ihned. Zatímco si poškozený smlouvu pročetl, přičemž stál zády otočený k plentě, „dostal ránu od útočnicka“. Útok ze strany tohoto útočnicka pokračoval i poté, co poškozený ležel na zemi. Obviněný J. G. byl celému incidentu osobně přítomen. Když po několika minutách útok neznámého muže ustal, tento neidentifikovaný muž poškozeného osočil, že mu z peněženky sebral hotovost (dvě pětistícové bankovky), kterou mu posléze ukázal ležet na podlaze za plentou, přímo v místě, kudy okamžik před tím prošli oba obvinění. Obviněný J. G. neznámému muži bankovky bez dalšího odevzdal, a poté pokračoval v nátlaku na poškozeného se slovy „Podepiš nebo bude zle“ a poškozeného chytil pod krkem a donutil jej smlouvy podepsat. Po celou tuto dobu byl obviněný J. H. v přední části prodejny a do ničeho nezasahoval, a i přesto, že jej poškozený výslovně žádal, aby zavolal policii, neučinil tak (srov. strany 6 až 17 rozsudku soudu prvního stupně a strany 4 až 6 rozsudku soudu odvolacího, shodně též č. l. 185 až 199 spisu).

Z uvedeného je tedy patrné, že obviněný J. H. čekal v prodejně, a to v její přední části, stál u dveří, po celou dobu popsání incidentu, tedy i v době, kdy hlavní pachatel za zataženou plentou (veškeré zvukové vjemy tedy byly i v prodejně slyšitelné), požadoval, aby poškozený podepsal smlouvu o hmotné odpovědnosti, ale i v době, kdy neznámý útočník do prodejny vešel, poškozeného napadl a vyšel z ní.

Kromě těchto okolností je nutné zdůraznit i chování obviněného J. H. v souvislosti s výpovědí svědka V. H., který k trafice v průběhu činu přišel a jenž vypověděl, že dveře do trafiky byly zamčené a uvnitř stál obviněný J. H., který na svědka učinil posunek vyjadřující, aby šel pryč. Když se svědek, jenž vezl zboží, nenechal odbýt, odemknul mu obviněný J. G. V otevřeném prostoru slyšel výzvu poškozeného, aby zavolal policii, dovnitř tedy nevstoupil, ale s ohledem na nastalou situaci, tyto prostory opustil a čekal v autě venku (srov. strany 15 až 16 rozsudku soudu prvního stupně a č. l. 84 až 87 spisu).

Na základě těchto skutkových okolností bylo ve vztahu k roli obviněného J. H. dostatečně prokázáno, že byl v prodejně po celou dobu, kdy se v ní nacházeli poškozený i obviněný J. G. Pobýval v prostoru prodejny, která byla od místa, kde na poškozeného působili neznámý útočník fyzicky a hlavní pachatel psychickým nátlakem, oddělena jen látkovou plentou. V době, kdy byl dovolatel takto v trafice osobně přítomen, se odehrál celý vyličený děj, tj. včetně té jeho části, kdy byl poškozený za přítomnosti hlavního pachatele za plentou napaden „cizím“ útočníkem v momentu, kdy po poškozeném obviněný J. G. požadoval podepsání smlouvy o hmotné odpovědnosti. Dovolatel stál během celé této události u dveří do prodejny, takže vstup útočníka musel zaznamenat, neboť ten kolem něj vešel do obchodu, dovolatel věděl, že míří za plentu, kde v té době byl poškozený s hlavním pachatelem, a sluchem vnímal celý vývoj události. Rovněž slyšel, co říkal hlavní pachatel a jaké požadavky na poškozeného vznesl poté, co útočník trafikou za přítomnosti dovolatele opustil. Dovolatel stál u dveří vedoucích do trafiky také i v následující chvíli, kdy se dostavil svědek V. H., který nemohl do prodejny vstoupit, protože byly zamčené dveře. Podle průběhu události je zamknout mohl jedině dovolatel, jenž prostor u dveří neopustil, a učinit tak nemohl ani J. G., který byl v uvedené době v zadní části prodejny za plentou spolu s poškozeným.

Při tomto skutkovém ději zjištěném zejména z výpovědí poškozeného i V.H., je nutné považovat za správný závěr soudů o tom, že obviněný J. H. se aktivně podílel na činu hlavního pachatele tím, že „hlídal“, neboť u vchodových dveří měl přehled o dění jak uvnitř, tak i na ulici před trafikou a kontroloval tak vstup dalších osob v době, kdy v zadním traktu prodejny, odděleném od ostatní části prodejny látkovým závěsem, hlavní pachatel vyvíjel nátlak na poškozeného s cílem přinutit jej k podpisu pracovní smlouvy. Tomu také odpovídala jeho reakce na příchod V. H., jemuž zamknutím dveří zabránil ve volném vstupu na místo činu.

Obviněný J. H. tak zcela zjevně jednal v konkludentní shodě s obviněným J. G., od jehož jednání proti poškozenému se nijak nedistancoval, plnil svou roli „hlídání“ vstupu do prodejny, a tak zajišťoval, aby nikdo nerušil hlavního pachatele v realizaci jeho činu. Tím hlavnímu pachateli umožnil a rovněž i usnadnil spáchání trestného činu na poškozeném, o němž věděl, že je v prostoru za plentou uskutečňován. Z těchto důvodů byly naplněny po objektivní stránce znaky účastenství ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, kde je hlídání uvedeno ve příkladném výčtu pomocných jednání tohoto ustanovení jako činnost, za niž lze pomoc považovat.

S ohledem na uvedené skutkové okolnosti, kdy obviněný věděl, jaký je důvod jejich návštěvy v prodejně, jakož i to, že jeho úkolem je hlídat na místě činu a usnadnit tak spáchání činu hlavnímu pachateli, není pochyb ani o tom, že úloha dovolatele v rámci pomoci spočívající v hlídání na místě činu byla vědomou a chtěnou činností vyjadřující konkrétní a jasný postoj k činu hlavního pachatele, a tedy jednáním úmyslným [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku].

S ohledem na skutečnosti rozvedené výše se Nejvyšší soud ztotožnil s právním posouzením učiněným soudy nižších stupňů, že obviněný J. H. naplnil po subjektivní i objektivní stránce znaky účastenství ve formě pomoci k trestnému činu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku k § 175 odst. 1 tr. zákoníku

Jelikož Nejvyšší soud dovoláním vytýkané nedostatky neshledal, ale naopak závěry soudů nižších stupňů považoval za správné a učiněné v souladu se zákonem, dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)